

Minister Klimatu i Środowiska

DIŚ-I.050.26.2023.AZ
2588578.9977379.8052776
Warszawa, 10-05-2023

Pan
Tomasz Grodzki
Marszałek Senatu RP

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na oświadczenie nr 2141 Pana Senatora Bogdana Zdrojewskiego złożone na 61. posiedzeniu Senatu w dniu 30 marca 2023 r. dot. działań jakie podjął Rząd, aby uchronić drugą z największych polskich rzek przed powtórką sytuacji z roku 2022 na wstępie pragnę podkreślić, że dział gospodarka wodna należy do resortu infrastruktury, a pełnomocnikiem rządu ds. gospodarki wodą oraz inwestycji w gospodarce morskiej i wodnej jest Pan Marek Gróbarczyk, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury. Natomiast od 1 stycznia 2018 r. głównym podmiotem odpowiedzialnym za krajową gospodarkę wodną jest Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, nadzorowane przez ministra właściwego ds. gospodarki wodnej.

Poniżej przedstawiam informacje w powyższej sprawie w zakresie kompetencji Ministra Klimatu i Środowiska.

Ad. 1 Jakie działania podjął Rząd, aby uchronić drugą z największych polskich rzek przed powtórką sytuacji z 2022 r.?

Główny Inspektor Ochrony Środowiska (GIOŚ), nadzorowany przez Ministra Klimatu i Środowiska, od momentu powzięcia wiedzy o sytuacji na Odrze wykorzystał wszelkie kompetencje przypisane w ustawie Prawo wodne¹ organom Inspekcji Ochrony Środowiska (IOŚ), w ramach których zobowiązał wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska (WIOŚ) m.in. do:

- prowadzenia na bieżąco działań wyjaśniających, rozpoznawczych oraz kontrolnych, zgodnie z posiadanymi kompetencjami, w szczególności w zakładach odprowadzających ścieki, wody opadowe lub wody z odwodnienia, bezpośrednio do Odry lub jej dopływów,
- przeprowadzenia cyklu kontrolnego w związku z zanieczyszczeniem Odry, polegającego na realizacji kierunkowych kontroli interwencyjnych w zakładach, ze szczególnym uwzględnieniem tych, dla których ustalono w pozwoleniach stężenia zanieczyszczeń substancji powodujących zasolenie, tj. chlorków oraz siarczanów (poza kontrolami wykonywanymi w związku z realizacją cyklu kontrolnego, WIOŚ podejmowali działania i kontrole zakładów wytypowanych również na podstawie własnych ustaleń),
- wzajemnej współpracy oraz współpracy z innymi organami,
- raportowania do RZGW PGW WP, RDOŚ, wojewodów oraz KZGW, GDOŚ i GIOŚ o ustaleniach i podejmowanych działaniach,
- prowadzenia oględzin rzeki Odry i zlecenia poboru próbek do badań do Centralnego Laboratorium Badawczego GIOŚ - wyniki badań są na bieżąco publikowane na stronie: <https://www.gov.pl/web/odra/badania-odry>.

Według zebranych danych, WIOŚ w związku z sytuacją na Odrze, w ramach cyklu kontrolnego przeprowadzili łącznie 68 kontroli, a do 31 grudnia 2022 r. łącznie 271

¹ Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2022 r. poz. 2625, z późn. zm.)

kontroli i działań w zakładach. Podczas tych działań, żaden z WIOŚ nie stwierdził, aby sytuację na Odrze spowodowało odprowadzanie ścieków do Odry przez jeden konkretny kontrolowany zakład.

Działania organów IOŚ związane z ochroną wód przed zanieczyszczeniem, w tym pochodzącym ze źródeł rolniczych, zostały określone jako priorytetowe w *Wytycznych do planowania działalności organów Inspekcji Ochrony Środowiska w 2023 r.*, opracowanych przez GIOŚ na podstawie art. 4a ust. 1 pkt 1 ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska. Pod ich wykonanie zostały podporządkowane także plany kontroli sporządzone przez poszczególne WIOŚ. Dodatkowo w ww. *Wytycznych* GIOŚ przewidział przeprowadzenie w br. ogólnopolskiego cyklu kontrolnego podmiotów odprowadzających ścieki przelewami burzowymi komunalnej kanalizacji ogólnospławnej do śródlądowych wód powierzchniowych, pod kątem oceny przestrzegania warunków ustalonych w pozwoleniach, co wpisuje się w priorytety działania IOŚ na 2023 r.

Ponadto, z uwzględnieniem zgromadzonego przez GIOŚ materiału:

- Minister Klimatu i Środowiska wystąpił do ministra właściwego ds. gospodarki wodnej z prośbą o podjęcie przez tego ministra lub organy przez niego nadzorowane działań, mających na celu ograniczenie presji zakładów na stan Odry i jej dopływów, w szczególności zakładów odprowadzających do Odry i jej dopływów ścieki, dla których ustalono w pozwoleniach wodnoprawnych dopuszczalne stężenia wskaźników powodujących zasolenie wód,
- MKiŚ skierował wystąpienia do organów wydających pozwolenia zintegrowane o dokonanie ich przeglądu,
- GIOŚ wystąpił do Prezesa PGW WP wskazując na potrzebę dokonania przeglądu pozwoleń wodnoprawnych wydanych dla zakładów odprowadzających ścieki do Odry lub jej dopływów.

W dniu 1 marca 2023 r. miało miejsce spotkanie przedstawicieli MKiŚ, GIOŚ, GDOŚ, IOŚ-PIB z delegatami największych zakładów górniczych usytuowanych wzdłuż Odry w sprawie ograniczenia zrzutów do Odry (spotkanie w formie hybrydowej).

W dniu 20 marca br. zorganizowano spotkanie kierownictwa MKiŚ oraz GIOŚ, GDOŚ, IOŚ-PIB z przedstawicielami PGW Wody Polskie oraz zainteresowanych resortów, to jest: MSWiA, MI, MRiRW, KPRM w sprawie identyfikacji nielegalnych punktów zrzutów do Odry oraz podjęcia działań interwencyjnych mających na celu ograniczenie presji na Odrę i jej dopływy. Konsekwencją ww. spotkań jest m.in. pismo, które MKiŚ przekazało do 98 podmiotów i 23 instytucji z prośbą o podjęcie faktycznych działań zmierzających do wstrzymania lub ograniczenia presji na wody rzeki Odry i jej dopływów, aby przeciwdziałać powtórzeniu się ubiegłorocznej sytuacji na rzece Odrze.

Dodatkowo GIOŚ w marcu br. wystąpił do 25 zakładów, w tym górniczych, odprowadzających ścieki do Odry i jej dopływów informując, że organy Inspekcji Ochrony Środowiska wykonują pomiary interwencyjne wód rzeki Odry i jej dopływów, a wyniki badań wykazują ciągłą obecność w tych wodach „złotej algi” (*Prymnesium parvum*) oraz zagrożenie ponownego wystąpienia zakwitów tego gatunku. W związku z tym do ww. zakładów zostało przekazane zestawienie wyników pomiarów wykonanych przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska za okres od lipca 2022 r. do lutego 2023 r., celem zwiększenia uwagi na jakość ścieków wprowadzanych przez te Zakłady do wód lub do ziemi. Ponadto GIOŚ poinformował Zakłady, że wyniki badań są na bieżąco publikowane na stronie: <https://www.gov.pl/web/odra/badania-odry>.

W ramach działań prewencyjnych, w zakresie państwowego monitoringu środowiska, GIOŚ rozszerzył badania w 1207 ppk (ok. 40% wszystkich 3 163 badanych ppk) w całym kraju,

w tym również w dorzeczu Wisły, o monitoring badawczy, w zakresie wskaźników mierzonych w terenie: temperatury wody, tlenu rozpuszczonego, przewodności elektrolitycznej właściwej w 20°C i odczynu pH. W przypadku przekroczenia ustalonych wartości progowych dla tych wskaźników w badanych ppk, lub w razie stwierdzenia obecności gatunku *Prymnesium cf. parvum* podczas oznaczenia fitoplanktonu, GIOŚ może zareagować natychmiast i podjąć odpowiednie działania przewidziane w ww. procedurze.

Dokładna lokalizacja ppk, dla całej Polski wraz z zakresem pomiarowym i częstotliwością badań dla poszczególnych wskaźników znajduje się na stronie GIOŚ w portalu jakości wód powierzchniowych: <https://wody.gios.gov.pl/pjwp/publication/RIVERS/88>.

Na podstawie zaleceń Ministra Klimatu i Środowiska, Instytut Rybactwa Śródlądowego wraz z Instytutem Ochrony Środowiska oraz Głównym Inspektoratem Ochrony Środowiska wprowadziły na rzece Odrze pilotażowy 24 godzinny monitoring Odry. Badania, prowadzone przy użyciu automatycznych sond pomiarowych obejmujące ciągłe pomiary parametrów fizyko-chemicznych wody Odry, takich jak: temperatura wody, tlen rozpuszczony, przewodność, odczyn pH, odbywają się w ośmiu reprezentatywnych miejscach na rzece. Wyniki przeprowadzanych pomiarów przesyłane są online i prezentowane w odstępach 1-godzinnych na specjalnie przygotowanym przez GIOŚ portalu.

Ponadto na dzień 18 kwietnia 2023 r. Instytut Rybactwa Śródlądowego – Państwowy Instytut Badawczy zainstalował już 4 punkty pomiarowe, a do końca III kw. 2023 r. zainstaluje kolejne 25 punktów pomiarowych. W całości uruchomione zostanie 875 punktów pomiarowo-kontrolnych z tego: 262 punkty do końca 2023 r. i 613 punktów do końca 2024 r.

Należy zaznaczyć, że złota alga jest przyczyną masowych śnięć ryb na całym świecie i mimo kilkudziesięciu lat prac badawczych, nie znaleziono skutecznej metody przeciwdziałania zakwitom. Badania w tym kierunku trwają. Komisja Europejska w swoim raporcie JRC wskazała, że zakwity mogą się pojawiać też w innych krajach europejskich.

Wprowadzona obecnie metodyka badań rzeki Odry jest nie tylko wielowymiarowa, ale przede wszystkim znacząco wykracza poza obowiązki wynikające z dyrektyw unijnych, co powoduje, że wody Odry są najlepiej przebadanymi śródlądowymi wodami płynącymi w Europie zarówno pod kątem parametrów fizyko-chemicznych, jak i w zakresie obecności złotej algi.

Dodatkowo warto wskazać na najważniejsze zagadnienia obejmujące wprowadzany monitoring automatyczny – uzupełniający, tj.:

- pilotaż z użyciem sond monitorujących w systemie całodobowym, którym zajmują się: IOŚ-PIB, GIOŚ i IRS-PIB. To projekt między zespołowy,
- sondy mają być zamontowane na urządzeniach wodnych, co ułatwia nad nimi kontrolę. Łącznie ma być zainstalowanych 8 urządzeń, po zakończeniu pilotażu, system będzie stopniowo rozbudowywany,
- dane mają trafiać do CLB-GIOŚ. Planowany jest pomiar: pH, przewodności, tlenu rozpuszczonego, temperatury, oraz przepływów,
- wyniki pomiarów, będą publikowane na stronie: www.gov/web/odra.

Podjęto również decyzję o koordynowaniu działań Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Środowiska, przez tereny których przepływa rzeka Odra oraz Wisła.

Dodatkowo GIOŚ przedstawił propozycję nowych wytycznych w metodyce badania wód powierzchniowych oraz zarekomendował procedurę postępowania w przypadku badania fitoplanktonu. Podstawową kwestią wynikającą z kompetencji IOŚ jest obecnie pobieranie próbek i wdrożenie właściwych procedur. Zatwierdzona przez Ministra Klimatu i Środowiska *Procedura monitorowania interwencyjnego Prymnesium parvum „złotej algi”*

obejmuje m.in. wskaźniki fizykochemiczne i biologiczne objęte badaniem wody, częstotliwość wykonywania badań, wartości alarmowe wskaźników fizykochemicznych świadczących o wystąpieniu ryzyka zakwitnięcia, czas wykonywania badań, sposób i drogę informowania odpowiednich służb w przypadku wystąpienia odpowiedniego stopnia zagrożenia. Wartości alarmowe ujęte w *Procedurze* zostały wyznaczone przez Krajowe Laboratorium Referencyjne do spraw jakości wód powierzchniowych GIOŚ, na podstawie analizy wyników próbek pozyskanych od CLB GIOŚ z okresu sierpień-grudzień 2022 r.

Przeprowadzenie takich działań ma na celu zapewnienie monitoringu liczebności złotej algi, co z dużym prawdopodobieństwem pozwoli z wyprzedzeniem stwierdzić ewentualny jej zakwit. Dane z monitoringu interwencyjnego publikowane są na stronie:
www.gov/web/odra.

Należy zaznaczyć, że od 26 lipca 2022 r. do 17 kwietnia 2023 r., w związku z działaniami na Odrze, CLB GIOŚ wykonało blisko 52 tys. analiz.

W dniu 23 marca 2023 roku w Katowicach, Minister Klimatu i Środowiska spotkała się z wojewodami pięciu nadodrzańskich województw, w sprawie aktualnej sytuacji w rzece Odrze. Rozmowy dotyczyły przede wszystkim procedury związanej ze stałym monitoringiem interwencyjnym. Ma on na celu jak najwcześniejsze wykrycie potencjalnego zakwitnięcia „złotej algi”. Ponadto na spotkaniu w Katowicach ustalono, iż podjęte zostaną prace nad stworzeniem instrukcji działań w zakresie występowania złotej algi w Odrze. Prace nad opracowaniem tego dokumentu są już na zaawansowanym etapie, aktualnie trwają konsultacje ostatecznej treści działań m.in. z wojewodami, właściwymi resortami i jednostkami im podległymi, które będą realizować działania w przypadku wystąpienia sytuacji zagrożenia na Odrze.

W dniach 24-26 marca 2023 r. na Śluzie Łabędy Instytut Ochrony Środowiska – PIB, przeprowadził eksperyment z zastosowaniem środka preparat Phoslock, którego celem była próba poznania mechanizmu ograniczenia nadmiernego wzrostu *Prymnesium parum* i weryfikacja możliwości przeciwdziałania jego rozwojowi. Badanie przeprowadzone z wykorzystaniem preparatu na bazie glinki bentonitowej z dodatkiem lantanu (Phoslock). W trakcie eksperymentu pobierano próby wody do badań fizykochemicznych oraz do dokonania oznaczenia poziomu glonów oraz fitotoksyne.

Rozszerzony został monitoring na rzece Odrze oraz jej dopływach: Bytomce, Kanale Gliwickim, Kanale Kędzierzyńskim i Kłodnicy. Zakres badań obejmuje zakres monitoringu operacyjnego oraz presji zasolenia (22 wskaźniki fizykochemiczne) z częstotliwością 12/rok. Badania zaplanowane na 2023 rok zostały rozszerzone w 20 zaplanowanych ppk, przy czym dołożone zostało 9 zupełnie nowych stanowisk w ramach istniejących ppk z zakresem badań 22 wskaźników fizykochemicznych. Rozszerzony został również zaplanowany zakres w pozostałych stanowiskach (w 21 stanowiskach dopisano pojedyncze wskaźniki, w 9 dopisano wszystkie 22 wskaźniki fizykochemiczne).

Działania IOŚ, w tym pobieranie próbek, kontrole, monitoring, informowanie o stopniach zagrożenia, są tylko wyjściowym elementem, który dla pełnego efektu musi być właściwie i w szerokim zakresie wykorzystany przez organy odpowiedzialne za krajową gospodarkę wodną, w tym kształtujące w pozwoleniach warunki korzystania z wód przez zakłady.

Jeśli chodzi o zaangażowanie Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz podległych mu RDOŚ, wskazać należy na działania Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu (dalej „RDOŚ we Wrocławiu”). Ww. organ prowadzi postępowanie w sprawie wydania decyzji, o której mowa w art. 15 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu

szkodom w środowisku i ich naprawie² (dalej jako: „ustawa szkodowa”), nakładającej na podmiot korzystający ze środowiska obowiązek przeprowadzenia działań, w związku z wystąpieniem bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku w wyniku zanieczyszczenia wód rzeki Odry. Po przeprowadzeniu wizji terenowej oraz w związku z powzięciem informacji o stwierdzeniu wśród martwych ryb gatunków objętych ochroną prawną na mocy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt³, RDOŚ we Wrocławiu stwierdził, że w przedmiotowej sprawie istnieją przesłanki do przeprowadzenia postępowania w trybie ustawy szkodowej i postanowieniem z dnia 11 sierpnia 2022 r. wszczął z urzędu stosowne postępowanie. W ramach prowadzonego postępowania organ, w porozumieniu z pozostałymi Regionalnymi Dyrektorami Ochrony Środowiska, na których obszarze wystąpiła szkoda (w Opolu, w Gorzowie Wielkopolskim, w Szczecinie oraz w Katowicach), gromadzi informacje na temat stanu początkowego, tj. stanu wybranych elementów środowiska sprzed wystąpienia masowego śnięcia ryb w rzece Odrze, w celu wykazania strat w stosunku do stanu początkowego, w tym skali ubytku w populacjach poszczególnych gatunków chronionych, w stosunku do stanu początkowego oraz czy taka zmiana może znacząco negatywnie wpłynąć na osiągnięcie lub utrzymanie właściwego stanu ochrony tych gatunków.

Niezależnie od działań podejmowanych przez RDOŚ we Wrocławiu, wskazać należy również na działania Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, podejmowane z racji pełnionej przez niego funkcji – przewodniczącego Zespołu do spraw sytuacji na rzece Odrze. Przewodniczący występował m.in. do właściwych organów o częstsze prowadzenie badań, zwiększenie ich zakresu, w zakresie prac konserwacyjnych prowadzonych w korycie rz. Odry oraz Kanale Gliwickim, jak również występował do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska o uzyskanie dodatkowych informacji w sprawie.

Wyniki prowadzonych analiz i ustaleń powziętych w toku prac Zespołu zawarte zostały w opublikowanym 30 września 2022 r. „Wstępnym raporcie zespołu ds. sytuacji na rzece Odrze”.

Według ww. raportu przyczyną masowego śnięcia ryb w 2022 roku była toksyna wytworzona przez „złote algi”. Wciąż nie istnieją na świecie wzorce, które potrafią precyzyjnie przewidzieć, kiedy nastąpi zakwit glonów, któremu towarzyszy wyrzucenie przez nie zabójczych dla ryb toksyn (masowy zakwit tych inwazyjnych glonów nie jest bowiem jednoznaczny z wypuszczeniem przez nie ichtiotoksyn).

Zdaniem naukowców, masowy zakwit inwazyjnych mikroglonów w Odrze, wywołały nakładające się na siebie czynniki: zmiana parametrów wody – w tym wzrost zasolenia wywołany suszą hydrologiczną, upały podnoszące temperaturę wody do 27 st. C i znacznie większe niż w poprzednich latach nasłonecznienie, które przyspiesza rozwój glonów. Wnioski te wyciągnięto na podstawie ponad 36 tys. wykonanych badań. Warto przy tym podkreślić, że podwyższone zasolenie jest jedynie jednym z czynników fizykochemicznych wody, które w określonych warunkach mogą stymulować rozwój alg. Istotna dla rozwoju *Prymnesium parvum* jest również obecność w wodzie azotu oraz fosforu. Jak do tej pory kilkudziesięcioletnie badania naukowe prowadzone na całym świecie, nie dały jednoznacznej odpowiedzi, jaka substancja czy zjawisko bezpośrednio przyczyniają się do uwolnienia toksyn przez „złote algi”. Badania w tym kierunku trwają, również z udziałem polskich naukowców.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 2187

³ Dz. U. z 2016 r., poz. 2183 ze zm.

W dniu 31 marca 2023 r. odbyła się konferencja naukowa pt. „Harmful blooms of *Prymnesium parvum* in freshwaters – consequences and mitigation measures”, zorganizowana przez Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy. Wydarzenie dedykowane było zagadnieniom związanym z katastrofą ekologiczną w Odrze, która miała miejsce latem 2022 roku. Głównym celem konferencji było zgromadzenie naukowców i ekspertów umożliwiając tym samym wymianę wiedzy, doświadczeń i spostrzeżeń, które posłużą jako wsparcie działań nakierowanych na skuteczną ochronę wód.⁴

Również 31 marca 2023 r. został opublikowany Końcowy raport Zespołu ds. sytuacji na rzece Odrze⁵. Dokument opracowany przez ekspertów zawiera przede wszystkim, analizę zjawiska na tle danych z lat ubiegłych, w tym pogłębioną analizę sytuacji hydrologicznej, jak również analizę porównawczą zasolenia wód rzeki na tle danych z ostatnich 30 lat. Publikacja zawiera również dane i analizy będące następstwem rekomendacji eksperckich z raportu wstępnego z września 2022 r., jak np. zestawienie dotyczące wydanych w dorzeczu Odry pozwoleń wodno-prawnych oraz analizę charakterystyki ścieków zrzucanych do rzeki.

W procesie analiz eksperci zwrócili uwagę na istotną zależność pomiędzy masowym zakwitom „złotych alg” a występowaniem w wodzie związków azotu i fosforu, pochodzących ze ścieków komunalnych zrzucanych do Odry. Zgodnie z analizami naukowymi, dostępność biogenów w wodach jest kluczowa dla rozwoju fitoplanktonu. Według raportu udział ścieków komunalnych w ujęciu rocznym w zrzutach w dorzeczu Odry wynosi 60% (górnictwo odpowiada za 11% objętości zrzucanych ścieków). Najwięcej ścieków komunalnych trafia do Odry w woj. dolnośląskim. W Raporcie Końcowym ujęty jest również obszerny materiał na temat badań „złotych alg” w Zalewie Szczecińskim i Zatoce Odrzańskiej latem 2022 r., który jest uzupełnieniem Wstępnego Raportu o sytuację w obszarze wód przejściowych.

Warto dodać, iż eksperci z Zespołu mają znaczący wkład w rozwój badań naukowych nad *Prymnesium parvum* „złotą algą”. W toku prac określili pełną sekwencję genomu *P. parvum* wyizolowanego z Odry. To pierwszy w Europie i prawdopodobnie drugi na świecie przykład złożenia pełnej sekwencji nukleotydowej DNA tego organizmu.

Przypomnę, że Zespół ds. zbadania sytuacji na rzece Odrze został powołany latem 2022 roku dla określenia przyczyn zjawiska masowego śnięcia ryb w Odrze. Zgodnie z zarządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska, w skład Zespołu weszli przedstawiciele MKiŚ, jak również przedstawiciele organów i podmiotów, tj. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska (pełniący rolę Przewodniczącego Zespołu), Główny Inspektor Ochrony Środowiska, Główny Lekarz Weterynarii, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy, Państwowa Rada Ochrony Środowiska, Politechnika Warszawska, Politechnika Wrocławska, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Instytut Rybactwa Śródlądowego Zakład Ichtiopatologii i Ochrony Zdrowia Ryb, Instytut Rybactwa Śródlądowego im. Stanisława Sakowicza, Morski Instytut Rybacki – Państwowy Instytut Badawczy, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, Główny Instytut Górnictwa – Śląskie Centrum Radiometrii Środowiskowej im. Marii Goeppert Mayer, Lubuski Wojewódzki Lekarz Weterynarii, Zachodniopomorski Wojewódzki Lekarz Weterynarii oraz Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy⁶.

⁴<https://ios.edu.pl/aktualnosci-certyfikacja/konferencja-naukowa-harmful-blooms-ofprymnesium-parvum-in-freshwaters-consequences-and-mitigation-measures/>

⁵ <https://ios.edu.pl/aktualnosci-certyfikacja/raport-koncacy-prace-zespołu-ds-sytuacji-w-odrze/>

⁶ <https://www.gov.pl/web/klimat/najnowszy-raport-w-sprawie-odry>

Należy podkreślić, że publikacja marcowego Raportu nie kończy prac nad badaniem toksycznych zakwitów „złotych alg”, w tym dot. przyczyn, skutków i możliwości przeciwdziałania. Zagadnienia te nadal są badane. Wymagają one obszernych prac różnych środowisk, zarówno jednostek naukowych, jak i administracji państwowej oraz Rządu.

W dniu 12 kwietnia 2023 r. przeprowadzono kolejne robocze spotkanie z ww. naukowcami w celu ustalenia granicznych wartości fizykochemicznych i biologicznych wody rzeki Odry, a na tej podstawie stworzenie modelu, który wskazywał będzie na ewentualne ryzyko zakwitów złotej algi i wyrzut toksyn. Wypracowany model oceny wartości fizykochemicznych i biologicznych wody stanie się dodatkowym elementem instrukcji działania kryzysowego na Odrze i pozwoli na właściwy dobór środków, które zostaną wdrożone, aby zapobiec zagrożeniu ekologicznemu na Odrze lub złagodzeniu jego skutków.

Z kolei w dniu 13 kwietnia 2023 r. odbyły się międzynarodowe warsztaty, których celem była wymiana doświadczeń naukowców i ekspertów zajmujących się toksycznymi zakwitami alg. Międzynarodowe warsztaty zgromadziły licznych polskich i niemieckich naukowców, kilkudziesięciu przedstawicieli administracji rządowej i samorządowej oraz grono ekspertów z obu krajów. Uczestnicy zapoznali się z najważniejszymi informacjami przedstawionymi w raportach dotyczących sytuacji na rzece Odrze, opracowanych przez zespoły Polski oraz Niemiec. Dyskutowano również o prowadzonych działaniach monitoringowych na rzece oraz możliwych przyczynach zjawiska masowych zakwitów alg. Ekspertci przedstawili między innymi dane dot. zakresu prowadzonych obserwacji, pobranych próbek wody oraz omówili propozycje działań prewencyjnych, które są już realizowane oraz planowane na przyszłość.

Przedmiotem dyskusji ekspertów z obydwu krajów była także charakterystyka gatunku złotej algi oraz przyczyny zakwitów *Prymnesium parvum*. Jak podkreślali uczestnicy dyskusji, nie można stwierdzić jednej przyczyny czy źródła wystąpienia tego gatunku oraz jego zakwitów, ponieważ jest to proces bardzo złożony.

Ekspertci przyznali, że wymiana obserwacji czy wyników prowadzonych badań jest niezwykle istotna. Polscy naukowcy wskazali podczas dyskusji, że obecnie prowadzone są prace nad wyizolowaniem jak największej liczby szczepów alg, tak aby dobrze poznać gatunek. Prowadzone przez badaczy obserwacje wskazują, że w różnych krajach przyczyny zakwitów alg mogą być całkowicie odmienne. Dlatego też niezwykle ważne jest badanie przypadku zakwitów i ciągła obserwacja.

Przedstawiciele zespołów naukowych z Polski i Niemiec zaangażowanych w badanie zjawiska, podkreślili potrzebę dalszej, ścisłej współpracy, przede wszystkim w celu wdrożenia jak najskuteczniejszych metod ograniczenia masowych zakwitów złotej algi.

19 kwietnia 2023 r. w Dolnośląskim Urzędzie Wojewódzkim we Wrocławiu, w obecności ministrów klimatu i środowiska, infrastruktury, aktywów państwowych oraz rolnictwa i rozwoju wsi, odbyło się spotkanie z przedstawicielami pięciu województw nadodrzańskich. Podczas narady przedstawiono działania, wdrożone w ciągu ostatnich dziewięciu miesięcy, mające na celu ograniczenie zakwitów tzw. „złotej algi” w Odrze i innych polskich rzekach. Stanowisko resortu klimatu i środowiska przedstawili wiceministrowie: Małgorzata Golińska oraz Jacek Ozdoba, a także Główny Inspektor Ochrony Środowiska, Krzysztof Gołębiowski oraz Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, Andrzej Szweda - Lewandowski.

Ponadto, tak jak było już wspomniane, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w ramach swoich kompetencji podjął decyzję o objęciu dodatkowym stałym monitoringiem interwencyjnym Odry. W ramach stałego monitoringu interwencyjnego na rzece Odrze CLB GIOŚ dwa razy w tygodniu (w poniedziałki i czwartki), w 20 punktach pomiarowo - kontrolnych na Odrze i jej dopływach oraz kanałach, dokonuje poboru próbek pod kątem

badania fizykochemicznych. Raz w tygodniu (w poniedziałki), w tych samych punktach pobierane są próbki do oceny stopnia rozwoju fitoplanktonu, w tym pod kątem wykrycia obecności „złotej algi” (*P. parvum*) i monitorowania jej liczebności. Badania te obrazują przebieg parametrów wód rzeki Odry⁷. Wyniki badań są na bieżąco publikowane na stronie <https://www.gov.pl/web/odra/badania-odry>.

Ad. 2 Jakie nowe elementy zastosowano w systemie zarządzania i monitoringu stanu rzeki, aby lepiej monitorować, szybciej reagować, krótko mówiąc lepiej wiedzieć, gdzie te źródła ewentualnych zagrożeń powstają?

Jak wspomniano odpowiedzi na pytanie 1 w ramach działań prewencyjnych w zakresie państwowego monitoringu środowiska GIOŚ rozszerzył badania w znacznej części punktów pomiarowo-kontrolnych o monitoring badawczy, w zakresie wskaźników mierzonych w terenie. Ponadto wymieniona wcześniej *Procedura monitorowania interwencyjnego *Prymnesium parvum* „złotej algi” (procedura alertowa)* zakłada trzy stopnie alertowe. W przypadku wykrycia masowego zakwitów „złotej algi” i zagrożenia skażeniem toksyną, GIOŚ powiadamia służby i instytucje na szczeblu krajowym i wojewódzkim w ciągu jednej godziny. Zgodnie z dokumentem wystąpienie stopni alarmowych uzależnione jest od wielkości parametrów oraz wskaźników, takich jak m.in. temperatura, odczyn pH, stosunek azotu i fosforu, zasolenie oraz obecność fitoplanktonu, w tym „złotych alg”. Na podstawie procedury informowane są następujące instytucje:

- Krajowe Laboratorium Referencyjne ds. Jakości Wód Powierzchniowych GIOŚ informuje:
- Departament Inspekcji i Zespół Audytu i Kontroli GIOŚ, który informuje:
- WIOŚ, GDOŚ, PGW WP, MKiŚ, który informuje:
- WCZK, RDOŚ, i RZGW PGW WP
- Centrum Zarządzania Kryzysowego.

Dodatkowo podczas wykonywania oznaczenia fitoplanktonu w 2023 r., zgodnie z obowiązującą metodyką, pracownicy CLB GIOŚ zwracają szczególną uwagę na występowanie gatunku *Prymnesium parvum*. Badania fitoplanktonu w ramach PMS prowadzone są w 9 ppk na Odrze i 10 ppk na Wiśle oraz na większych ich dopływach: Baryczy, Warcie, Noteci, Sanie, Wieprzu, Pilicy, Narwi i Bugu, a także na 18 zbiornikach zaporowych.

Ad. 3 Czy poprawiono proaktywną komunikację z zainteresowanymi stronami, zwłaszcza z NGO, z organizacjami proekologicznymi, szczególnie w dolnym biegu rzeki?

W związku z aktywnym zaangażowaniem resortu, o sytuacji na Odrze oraz działaniach Ministerstwa informowano poprzez różne aktywności i kanały komunikacji, takie jak: briefingi i konferencje prasowe, spotkania z Wojewodami, spotkania terenowe, komunikaty, bieżące odpowiedzi prasowe oraz wywiady kierownictwa. W celu zapewnienia społeczeństwu dostępu do rzetelnych i sprawdzonych informacji powstała specjalna, tematyczna strona, poprzez którą informowano obywateli o działaniach odpowiednich służb i instytucji związanych z sytuacją na rzece Odrze. Aby zapewnić jak największą transparentność realizowanych działań, Ministerstwo publikowało komunikaty zarówno na głównej stronie Ministerstwa Klimatu i Środowiska, jak i na stronie poświęconej Odrze, na której zamieszczano również bieżące wyniki badań wody. Tylko w sierpniu 2022 r. na stronie MKiŚ ukazało się 6 komunikatów dot. sytuacji na Odrze, a na stronie [odra.gov.pl](https://www.gov.pl/web/odra) zamieszczono 15 szczegółowych informacji. Do bieżącej komunikacji wykorzystywano również media społecznościowe MKiŚ. W ramach działań informacyjnych resortu

⁷<https://ios.edu.pl/wp-content/uploads/2022/12/raport-konczacy-prace-zespołu-dssytuacji-w-odrze-2.pdf>

niezwłocznie organizowano briefingi i konferencje prasowe z udziałem przedstawicieli MKiŚ, jak i innych zaangażowanych w działania służb, informujące obywateli o aktualnych wynikach badań i ewentualnych przyczynach śniecia ryb.

Ad. 4 Jakie jest źródło dodatkowych nagród, które zostały przyznane licznym pracownikom, także kadrze kierowniczej, która, krótko mówiąc nie za bardzo wypełniła swoje obowiązki latem ubiegłego roku?

W 2022 r. w związku z realizacją zadań wymagających szczególnego wysiłku i zaangażowania oraz przyczyniających się do realizacji priorytetowych zadań MKiŚ łączna kwota przyznanych nagród wyniosła 39 500 zł.

Źródłem sfinansowania nagród były oszczędności w budżecie na wynagrodzenia dla pracowników Ministerstwa powstałe wskutek wakatów i absencji chorobowej pracowników.

Jednocześnie informuję, że żaden z członków kadry kierowniczej MKiŚ nie otrzymał nagrody z ww. tytułu.

Z wyrazami szacunku,

Z up. Ministra

Jacek Ozdoba
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/